

פרס פרשיה שימל לארכאולוגיה של ארץ-ישראל וארצות המקרא מוענק לפרופ' דוד אוסישקין

דוד אוסישקין נולד בירושלים בשנת 1935 והתחנך לאור מורשתו המפוארת של סבו מנחם אוסישקין, איש 'חובבי ציון', אשר הקים וניהל מוסדות שונים של התנועה הציונית ועמד בראש הקרן הקיימת לישראל. אחרי שירותו הצבאי, פנה דוד לאוניברסיטה העברית בירושלים ללימודי ארכאולוגיה והיסטוריה של עם ישראל. בעבודת הגמר שלו לתואר מוסמך שנעשתה בהדרכת פרופ' יגאל ידן הוא חקר את חפירות מקליסטר בגזר. בשנת 1966 הגיש את עבודת הדוקטור שלו בנושא: "המונומנטים הנאו-חיתיים, זמנם וסגנונם", גם היא בהנחיית פרופ' ידן, ובאותה עת החל ללמד שיעורים בארכאולוגיה של ארץ-ישראל ובארכאולוגיה של אנטוליה באוניברסיטת תל-אביב. ב-1975 התמנה לתפקיד ראש החוג לארכאולוגיה ותרבויות המזרח הקדום באוניברסיטה זאת.

כבר בעת לימודיו היה דוד אוסישקין חבר צוות בחפירות שנערכו ברחבי הארץ תחת שרביטם של הארכאולוגים המובילים בתחומם: פרופ' מ' שטקליס, מר ז' פרו ופרופ' י' ידן. בשנת 1959 הוא השתתף בצוות חפירות כלטפה שבתורכיה בהנהלת פרופ' טחסיין אוזגוץ'; בשנות ה-60 בחפירות עין גדי בראשותו של פרופ' ב' מזר, ולאחר מכן בתל מגידו, במערת האיגרות שבמדבר יהודה ובמצדה בראשות פרופ' ידן.

משנת 1966 עמד דוד אוסישקין בראש חפירות רבות: בתל עיטון, בתל בית ירח יחד עם פרופ' א' נצר; בביתר, מצודתו האחרונה של בר-כוכבא; בתל יזרעאל יחד עם מר ג' וודהד ובפרויקט החפירות בתל מגידו יחד עם הפרופסורים י' פינקלשטיין, ב' הלפרן וא' קליין. בשנים 1968 עד 1971 הוא ניהל את הסקר ב"עיר הקברים" מתקופת הבית הראשון בכפר השילוח שבירושלים. ידיעותיו הארכאולוגיות הרחבות הקנו לו את האפשרות לחפור באתרים כה שונים מבחינה גאוגרפית וכתרונולוגית, ובעקבות חפירות אלה ופרסומן, הוא הרחיב את ידיעותינו על תמונת הרצף התרבותי באזורנו.

ראויה לציון מיוחד חפירתו בתל לכיש שנערכה בשנים 1973-1994, במסגרת המכון לארכאולוגיה של אוניברסיטת תל-אביב, ושהתמקדה בתקופת הברונזה המאוחרת ובתקופת הברזל. חשיבותה המיוחדת של העיר לכיש וההיקף הנרחב של החפירות שנערכו בה עשו את תל לכיש לאתר מפתח ללימוד תולדות ארץ-ישראל בתקופת המקרא. ממצאי החפירות הציתו את דמיונו של פרופ' אוסישקין, אשר כבר בימי נעוריו, טרם מלחמת העצמאות, התלהב מתצוגת האוסטרקונים של "מכתבי לכיש" במוזיאון רוקפלר. כדרכו, הוא הקפיד ללמוד את ממצאי החפירות שנערכו לפניו ואת מסקנות החוקרים שקדמו לו מפני שהאמין כי הבנת הממצא הארכאולוגי תובעת לימוד שיטתי ועמוק של האתר ושל תולדותיו.

עם השנים כיהן פרופ' אוסישקין בתפקידים ציבוריים רבים ובהם כאמור ראש החוג לארכאולוגיה ותרבויות המזרח הקדום, ולאחר מכן – ראש המכון לארכאולוגיה באוניברסיטת תל-אביב; עורך כתב-העת של המכון לארכאולוגיה וחבר המערכת שלו וכן חבר המערכת של כתב-העת קדמוניות. מ-1976 הוא חבר בוועד המנהל של החברה לחקירת א"י ומ-1980 ועד 2010 שימש חבר המועצה לארכאולוגיה של מדינת ישראל. משנת 1985 ובמשך עשר שנים היה פרופ' אוסישקין חבר הוועד המנהל של יד בן-צבי, ועד ימינו הוא חבר המועצה לארכאולוגיה ליהודה ושומרון.

פרופ' אוסישקין ניחן ביכולת מופלאה לנתח נתונים סטטיסטיים ולקרוא קריאה ביקורתית ובונה של ממצאי חפירות. ההבחנה בין הממצאים מן השטח ובין הפרשנות ההיסטורית היא נר לרגליו, והוא לעולם אינו ממהר להסיק מסקנות קודם לניתוח ראוי של הממצאים והבנתם. תוצאות חפירותיו של פרופ' אוסישקין בלכיש, בתל יזרעאל ובמגידו הובילו למהפך בהבנת הכרונולוגיה וההיסטוריה של תקופת הברזל בארץ-ישראל. בזכות הפער היישובי בראשית תקופת הברזל בלכיש איחר פרופ' אוסישקין את מועד הגעתם של גויי הים לאזורנו.

פרופ' אוסישקין חיבר מאמרים הרבה, מחקרים וספרים. עבודתו מצטיינת בפרסום דוחות מלאים ומפורטים של תוצאות החפירות. גולת הכותרת של פרסומים אלה בלי ספק סיכום חפירותיו בתל לכיש בחמישה כרכים – דוח מאחד, שהנושאים הנידונים בו מתייחסים זה אל זה ומשרטטים תמונה מקיפה ומלאה.

מוזיאון ישראל חש שותפות מלאה להכרה הבינלאומית שפרופ' אוסישקין זוכה לה. על תרומתו הגדולה למחקר הארכאולוגי של ארץ-ישראל, על פרסומיו המעמיקים, על עבודת השטח רבת-השנים ועל עושר הממצאים שעלו ממנה, על יושרו המקצועי והאישי ועל תרומתו לעיצוב דמותה של הארכאולוגיה הישראלית מתכבד מוזיאון ישראל להעניק לפרופ' דוד אוסישקין את פרס פרשיה שימל לארכאולוגיה של ארץ-ישראל וארצות המקרא לשנת תשע"ד (2014), ומאחל לו המשך עבודה פורייה.